

TONI ŠVANCARA

17. KOJENEC, KTERÝ NECHTĚL ZEMŘÍT

Manželé Leitingerovi byli v mladých letech, když ještě nebyli svoji a museli se starat o svou obživu, nuceni „einzustehen“, čímž bylo míněno, že vstupovali do služby jako zemědělská dělníci i s ubytováním.

Změnila-li paní Leitinger svého zaměstnavatele, snažil se také její manžel nalézt si v její blízkosti – podle slov paní Leitinger – nového „pána“.

V městských domácnostech bylo obvyklé, že „panstvo“ resp. představitel domácnosti a jeho choť byli sloužícími, ať už kuchařkami nebo služkami, oslovení „pán“ nebo „paní, bez uvádění jména.

Bylo tomu tak i na vesnici, jenomže titulování pane nebo paní bylo často nahrazováno oslovením sedláku nebo selko.

Když pár uzavřel manželství, bylo to ještě před první světovou válkou, získal Leitinger místo u železnice, pokud známo, jako hlídač trati, resp. hlídač závor a převzal po smrti svých rodičů k tomu ještě selskou usedlost nacházející se v blízkosti.

Byla to stavba, která měla tři křídla. Malý, do tří stran otevřený obytný dům s chlévy, přiléhajícími ke čtvrté straně.

K tomu v pravém úhlu napravo stodola, ke které bylo opět v pravém úhlu rovnoběžně s obytným domem a chlévy, přistavěno několik kůlen.

TONI ŠVANCARA

17. DER SÄUGLING, DER NICHT STERBEN WOLLTE

Das Ehepaar Leitinger war in jungen Jahren, als es noch unverheiratet war und sich um seinen Lebensunterhalt sorgen musste, gezwungen, „einzustehen“, womit gemeint war, dass es sich als Landarbeiter verdingte.

Wechselte Frau Leitinger ihren Arbeitgeber, so sah sich auch ihr Gatte veranlasst, sich in ihrer Nähe - so Frau Leitinger - einen neuen „Herrn“ zu suchen.

In den Haushaltungen der Städte war es üblich, dass die „Herrschaft“ bzw. der Haushaltsvorstand und dessen Gattin von den Dienstboten, ob Köchin oder Dienstmädchen, mit Herr oder Frau, ohne Nennung des Namens angesprochen wurden.

So war es auch auf dem Lande, nur dass die Anrede Herr oder Frau vielfach durch Bauer oder Beirin (Bäuerin) ersetzt wurde. Nach der Verheiratung des Paares, es war noch vor dem Ersten Weltkrieg, bekam Leitinger eine Stelle bei der Eisenbahn, soweit bekannt als „Bauwochter“ (Bahnwächter bzw. Schrankenwärter) und übernahm nach dem Tode seiner Eltern zusätzlich deren in der Nähe liegendes bäuerliches Anwesen.

Es war eine „Dreiflügelanlage“. Ein kleines, nach drei Seiten freistehendes Wohnhaus mit an der vierten Seite angrenzenden Ställen.

Dazu im rechten Winkel nach rechts der Scheune, an die wiederum im rechten Winkel parallel zu Wohnhaus und Ställen einige Schuppen angebaut waren.

Na vnějších stranách budov, pokrytých slámou, byly kolem dokola vysazené ovocné stromy.

K selskému dvoru ještě patřilo několik jiter luk a polí, které Leitingerovi umožňovali, chovat dvě krávy, několik prasat a slepice. Když prodával obilí (Korn), tak nastojato.

Pokud bylo známo, „stihl“ obojí, práce na svém hospodářství a i povinnosti hlídače na dráze formou „personální unie“.

Vždy po několika týdnech, většinou v sobotu, zapřáhl Leitinger obě své krávy před svůj vůz, zemědělský povoz střední velikosti, naložil ženu a děti – mezitím se jich několik dostavilo - jel do blízkého okresního města na nákupy nebo směnit obilí za mouku.

Po ukončení obstarávek se šlo do „Jonasovy hospody“.

Děti dostaly na dvoře, sedíce na voze, každé červenou nebo žlutou limonádu s bublinkami.

Manželé se ale usadili v jídelní místnosti.

Paní Salzer si pochutnávala vždy na „čtvrtce“ bílého vína, často byly dvě nebo tři a jela nejpozději za tři hodiny s dětmi domů.

Leitinger však zůstal věrný svému pivu a zůstal až do pozdních večerních hodin.

Rozprávěl tam se známými sedláky z okolí, kteří se – nehledě na nepatrné výjimky – pravidelně dostavovali v odpoledních hodinách o sobotách nebo nedělích.

Debaty se týkaly téměř výhradně zemědělských témat. Kolem půlnoci, často i později, se vydal domů.

An den Außenseiten der Gebäude, die mit Stroh gedeckt waren, waren rundum Obstbäume gepflanzt. Zu dem Gehöft gehörten einige Joch Wiesen und Felder, die es Leitinger ermöglichten, zwei Kühe, einige Schweine und Hühner zu halten. Wenn er Korn verkaufte, stand es noch grün auf dem Halm.

Soweit bekannt, „verwaltete“ er beides, die kleine Landwirtschaft sowie die Bahnwärterei in einer Art „Personalunion“.

Alle paar Wochen, meistens an einem Samstag, spannte Leitinger seine beiden Kühe vor seinen Wagen, einem landwirtschaftlichen Gefährt mittlerer Größe, lud Frau und Kinder auf - es hatten sich mittlerweile einige eingestellt - und fuhr in die nahe gelegene Bezirksstadt, um Einkäufe zu tätigen oder Getreide in Mehl zu tauschen.

Nach Abschluss der Besorgungen ging es ins „Jonaswirthshaus“. Die Kinder bekamen im Hof auf dem Wagen sitzend jedes ein „Kracherl“, eine Limonade in rot oder gelb mit Kohlensäure versetzt. Das Ehepaar aber begab sich in das so genannte Gastzimmer.

Frau **Salzer** ließ sich wie immer ein „Viertel“ Weißwein gut schmecken, oft waren es auch zwei oder drei und fuhr in spätestens drei Stunden mit den Kindern nach Hause, Leitinger jedoch hielt seinem Bier die Treue und blieb bis in die späten Abendstunden.

Seine Gesprächspartner waren ihm bekannte Bauern der Umgebung, die sich - von wenigen Ausnahmen abgesehen - regelmäßig in den Nachmittagsstunden der Samstage oder Sonntage einfanden.

Die Gespräche hatten fast nur die Landwirtschaft betreffende Themen zum Inhalt. Gegen Mitternacht, oft auch später, machte er sich auf den Heimweg.

V květnu 1945 obsadila americká a ruská (sovětská) vojska zemi.

Po několika dnech pobytu americké okupace, převzala Rudá armáda až do podzimu také část okresu, ve kterém se nacházelo Leitingerovo hospodářství.

Ještě v květnu, nebo to bylo začátkem června, tu zase byli Češi.

Přijeli jednoho krásného teplého jarního odpoledne s přibližně osmi nákladními automobily do okresního města.

V prvním autě bylo asi 15 správních úředníků, mezi nimi dva policisté ve svých typických tmavomodrých uniformách.

Ostatní vozidla byla plně obsazena vojáky. Mohly to být tak dvě až tři roty.

Vojáci měli německé ruční palné zbraně a nosili - tak krátce po skončení války nuzně oblečení – německé uniformy zelené barvy.

Z přezek na opasku byla obroušena říšská orlice a kulatá ploška přemalována červeno-bílo-modře, českými barvami.

Několik málo důstojníků nosilo dokonce jednoduché gumové holínky, což by v první republice nebylo vůbec možné.

V této době bylo Leitingerovi mezi 65 a 70 lety.

Byl to nápadný zjev, vzrůstem sice malý, ale skoro všechno ostatní na něm se vyskytovalo v průměru, ať už se jednalo o objem těla nebo o ruce či nohy.

Im Mai 1945 besetzten amerikanische und russische Truppen das Land. Nach ein paar Tagen amerikanischer Besatzung übernahm die Rote Armee bis zum Herbst auch den Teil des Bezirks, in dem sich Leitingers Anwesen befand.

Noch im Mai oder war es Anfang Juni waren die Tschechen wieder da.

Sie fuhren an einem schönen warmen Frühlingsnachmittag mit ca. acht Lastkraftwagen in die Bezirksstadt ein.

Auf dem ersten Wagen befanden sich ungefähr 15 Verwaltungsbeamte, darunter zwei Polizisten in ihren typischen dunkelblauen Uniformen. Die übrigen Fahrzeuge waren mit Militär voll besetzt. Es dürften wohl an die zwei bis drei Kompanien gewesen sein.

Die Soldaten hatten deutsche Handfeuerwaffen und trugen - so kurz nach dem Krieg notdürftig eingekleidet - deutsche Uniformen, die grün gefärbt waren.

Von den Gürtelschnallen war der Reichsadler abgeschliffen und die Stelle in kreisrunder Form mit rot-weiß-blau, den tschechischen Landesfarben, übermalt.

Einige wenige Offiziere trugen sogar einfache Gummistiefel, was in der Ersten Republik unmöglich gewesen wäre.

Zu diesem Zeitpunkt war Leitinger ungefähr zwischen 65 und 70 Jahre alt.

Er war eine auffallende Erscheinung, zwar klein von Wuchs, aber fast alles andere an ihm war im Übermaß vorhanden, ob es sich dabei um den Umfang des Leibes oder um Arme und Beine handelte.

Prsty nateklé jako buřtíky čouhaly z dlaní a na mohutných ramenech seděla skoro jako bez krku velká hlava s tučnými tvářemi, přes které se do obou stran vodorovně rozpínal knír jako prodloužené štětiny malířova štětce.

Když pásl své dvě krávy, působil ze vzdálenosti dvou- nebo tří set metrů jako koule, která se omylem zakutálela do krajiny.

Pravděpodobně nevypadal jinak ani v mladších letech, a proto se nabízela otázka, jak mohl mít tak hezky vyhlížející děti.

Kolik jich měl, na to se již nikdo nepamatuje. Byly skoro všechny už z domu, až na nejstarší dceru se svými dospívajícími dětmi.

Její muž měl padnout v Rusku. Pak tu byl ještě Hubert, muž ve věku asi 25 let, velký a štíhlý, ale přesto statné postavy, hezkého obličeje a s vlnitými blond vlasy.

Měl ale vadu řeči. Když chtěl vyslovit „s“, znělo to jako zasyčení, čímž si sice ne v rodině, zato však v okruhu svých známých, vysloužil přezdívku GI-GI.

K tomu ještě byl poněkud duševně zaostálý. Známost se ženou do této doby neměl žádnou.

Druhá nejstarší dcera Lucie, hezká, asi 25letá žena, byla doma jen příležitostně, aby vypomáhala v hospodářství.

Byla vdaná a žila s mužem a dvěma dětmi v domě (výminku) sedláka v sousední vesnici.

Z nedostatku pro něj vhodné ženské bytosti, se Hubert rozhodl udělat ze své sestry, i když jen na několik málo minut, při

Die Finger quollen wie Würste aus den Handgelenken und auf den mächtigen Schultern saß scheinbar ohne Hals der große Kopf mit den feisten Backen, über den sich nach beiden Seiten fast waagrecht der Schnurrbart wie die verlängerten Borsten eines Malerpinsel erstreckten.

Wenn er seine beiden Kühe weidete, wirkte er aus einer Entfernung von zwei oder dreihundert Metern wie eine Kugel, die versehentlich in die Landschaft gewälzt wurde.

Sein Aussehen musste wohl in jungen Jahren ähnlich gewesen sein und so mancher fragte sich, wie er so gutaussehende Kinder haben konnte. Wie viele er hatte, ist nicht mehr in Erinnerung. Es waren fast alle aus dem Haus, bis auf die älteste Tochter mit ihren beiden halbwüchsigen Kindern.

Deren Mann soll in Russland gefallen sein. Dann war da noch Hubert, ein Mann von ca. 25 Jahren, groß und schlank, aber trotzdem von kräftiger Statur, hübschem Gesicht und blondem, gewelltem Haar.

Er hatte allerdings einen Sprachfehler. Wenn er versuchte, das „s“ auszusprechen, erklang es wie ein Zischen, was ihm zwar nicht in der Familie, wohl aber in seinem Bekanntenkreis den Spitznamen GI-GI. einbrachte. Zudem war er geringfügig geistig behindert. Eine Frauenbekanntschaft hatte er bis zu diesem Zeitpunkt nicht.

Die Zweitälteste Tochter Luzie, eine hübsche Frau von ca. 25 Jahren, war nur gelegentlich zu Hause, um in der Landwirtschaft auszuhelfen. Sie war verheiratet und lebte mit Mann und zwei Kindern im Häusel (Ausgedinge) eines Bauern im Nachbardorf.

In Ermangelung eines für ihn geeigneten weiblichen Wesens beschloss Hubert, seine Schwester, wenn auch nur für wenige

vhodné příležitosti, svoji milenkou.

Když měla tato zase někdy v domě rodičů co dělat a zdržovala se na seníku, považoval to za vhodnou chvíli pro svůj záměr.

Rychle vyšel dřevěné schody, aby uskutečnil, co si předsevzal. Lucie byla silná, rezolutní žena a bránila se kopanci a rány – jak později svému okolí líčila – aby bratra, který ji obtěžoval, přivedla k rozumu.

Fiasko Hubertova pokusu mělo za následek posměch z jeho okolí.

Poznámky jako „... nic z toho nebylo, co, ha ha“ ho následující týdny neustále pronásledovaly. Když se Leitinger o pokusu o „důkazu lásky“ svého syna dověděl, ani ho to zvlášť neudivilo.

„Ať se to už nikdy nestane, jinak vyletíš“, řekl přísným hlasem.

Tím byl případ skončen. Ve starých Čechách se nepovažovaly případy tohoto druhu – zejména na vesnici – za nic tak zvláštního.

Co zůstalo odepřeno Hubertovi, ale bylo ruskému vojákovi „dopřáno“, neboť Lucie, když se vydala na cestu do sousední vesnice, byla na poli brutálně znásilněna, což nezůstalo bez následků. Přerušení těhotenství na vesnici bylo sotva možné, spíš nemožné.

Leitingerův statek byl na venkově, i když byl od města vzdálen sotva dva kilometry. Odívání a mentalita lidí se ale i s ohledem na malou vzdálenost od města velmi lišily.

Především kvůli pravděpodobně příliš vysokým cenám by nikoho zprvu ani nenapadlo, kvůli tomu konzultovat lékaře.

Minuten, bei passender Gelegenheit zu seiner Geliebten zu machen.

Als diese wieder einmal im Elternhaus zu tun hatte und sich am Heuboden zu schaffen machte, hielt er seine Zeit für gekommen.

Zügig stieg er die Holzterasse empor, um sein Vorhaben auszuführen. Luzie war eine kräftige, resolute Frau und wehrte sich mit Tritten und Stößen - wie sie später ihrer Umgebung berichtete - um den aufdringlichen Bruder zur Raison zu bringen.

Dass Huberts Versuch gescheitert war, brachte ihm den Spott seiner Umgebung ein.

Mit einem „...gel es war nix, ha ha“ wurde er die folgenden Wochen ständig gehänselt. Als Leitinger von der versuchten „Liebesbezeugung“ seines Sohnes erfuhr, war er nicht einmal besonders verwundert.

„Dass ma souwos nimma passiert, sunst fliagst aussì (Dass mir so was nicht mehr passiert, sonst fliagst du hinaus)“, sagte er in strengem Ton.

Damit war der Fall abgetan. Im alten Böhmen betrachtete man Vorfälle dieser Art - besonders auf dem Lande - eben nicht so eng.

Was Hubert versagt blieb, war einem russischen Soldaten „vergönnt“, denn Luzie, als sie sich auf dem Weg ins nächste Dorf befand, wurde auf einem Feld brutal vergewaltigt, was nicht ohne Folgen blieb. Der Abbruch einer Schwangerschaft war auf dem Lande kaum bzw. gar nicht möglich.

Leitingers Gehöft befand sich auf dem Lande, wenn es auch nur knapp zwei Kilometer von der Stadt entfernt lag. Kleidung und Mentalität der Leute waren selbst in Anbetracht der kurzen Entfernung aber gänzlich anders.

Vor allem wegen der vermutlich zu hohen Kosten hätte man erst gar nicht den Einfall gehabt, deswegen einen Arzt zu konsultieren.

A vůbec nebera v úvahu, zda by ten byl ochoten pomoci. Protože bylo dítě nevyžádané, bylo rozhodnuto, podle tenkrát obvyklé metody, která byla tehdy více či méně aplikována.

Kojenci – byl to chlapec – bylo podáváno takzvané „cvaknuté“ mléko, tedy mléko, které bylo ve stadiu přechodu mezi sladkým a kyselým.

Na základě tímto vyvolaných bolestí břicha, to mohlo ale trvat i několik hodin, než vypustil duši. Barbarství, na které však bohužel nebylo takto nahlíženo.

Dítě ale neumřelo. Také druhý pokus nepřinesl kýžený „úspěch“.

Protože se konstituce dítěte jevila jako mimořádně odolná, rozhodly se ženy podniknout třetí proceduru.

Nyní ale promluvil Leitinger rozhodné slovo:

„Dost a konec, povídám; když do teď přežil, tak ať žije dál“, přičemž propůjčil svému obličejí přísný výraz a narovnal horní polovinu těla, což – to věděli členové jeho rodiny – nepřipouštělo žádný odpor.

Malý „Rus“, jak ho nazývali, se brzy zotavil a byl jako rovnoprávný člen přijat do rodiny.

„Kdo ví, zda bude umět německy, až bude větší“, říkaly si baby z vedlejší vesnice.

Protože byl jeho adoptivní otec Němec, byla rodina v roce 1947 nebo 1948 vysídlena do NSR. O několik desítek let

Ganz abgesehen davon, ob dieser sich dazu bereit erklärt hätte. Da das Kind unerwünscht war, entschloss man sich also zu der damals üblichen Methode, die mal mehr oder weniger gehandhabt wurde.

Dem Säugling - es war ein Knabe - wurde eine so genannte gezwickte Milch verabreicht, eine Milch, die im Übergangsstadium von süß zu sauer war.

Aufgrund der eintretenden Bauchschmerzen gab er in einer verhältnismäßig kurzen Zeit, es konnte aber auch Stunden dauern, seinen Geist auf. Eine Barbarei, die leider als solche nicht angesehen war.

Das Kind starb aber nicht. Auch der zweite Versuch brachte nicht den gewünschten „Erfolg“. Da sich die Konstitution des Kindes als äußerst zäh erwies, sahen sich die Frauen veranlasst, eine dritte Prozedur in Szene zu setzen.

Nun aber sprach Leitinger ein Machtwort: „Aus is und goa is sog i, hoda bis jetzt iwaleibt, sou sula a wädaleim (Aus ist es und gar (zu Ende) ist es, sag ich; hat er bis jetzt überlebt, so soll er weiterleben)“, wobei er seinem Gesicht einen ernsten Ausdruck verlieh und seinen Oberkörper aufrichtete, was - das wussten seine Familienmitglieder - keinen Widerspruch zuließ.

Der kleine „Russe“, wie er genannt wurde, erholte sich schnell und wurde als gleichberechtigtes Mitglied in die Familie aufgenommen. „Wea woas, ouba wiad dätsch kenna, wenn er gräßer is (Wer weiß, ob er wird deutsch können, wenn er größer ist)“ fragten sich die alten Weiber aus dem Nachbardorf.

Da sein Ziehvater Deutscher war, wurde die Familie 1947 oder 1948 in die BRD ausgesiedelt. Jahrzehnte später soll er

později měl údajně v Tyrolích spáchat sebevraždu (poté, co zabil svoji ženu).

angeblich in Tirol (nachdem er seine Frau getötet hatte) Suizid verübt haben.

***Překlad do češtiny: Helga Grimmová,
Třeboň, spolupráce Bernhard Riepl,
Kaplice***